

31.8.2023

PARKANO

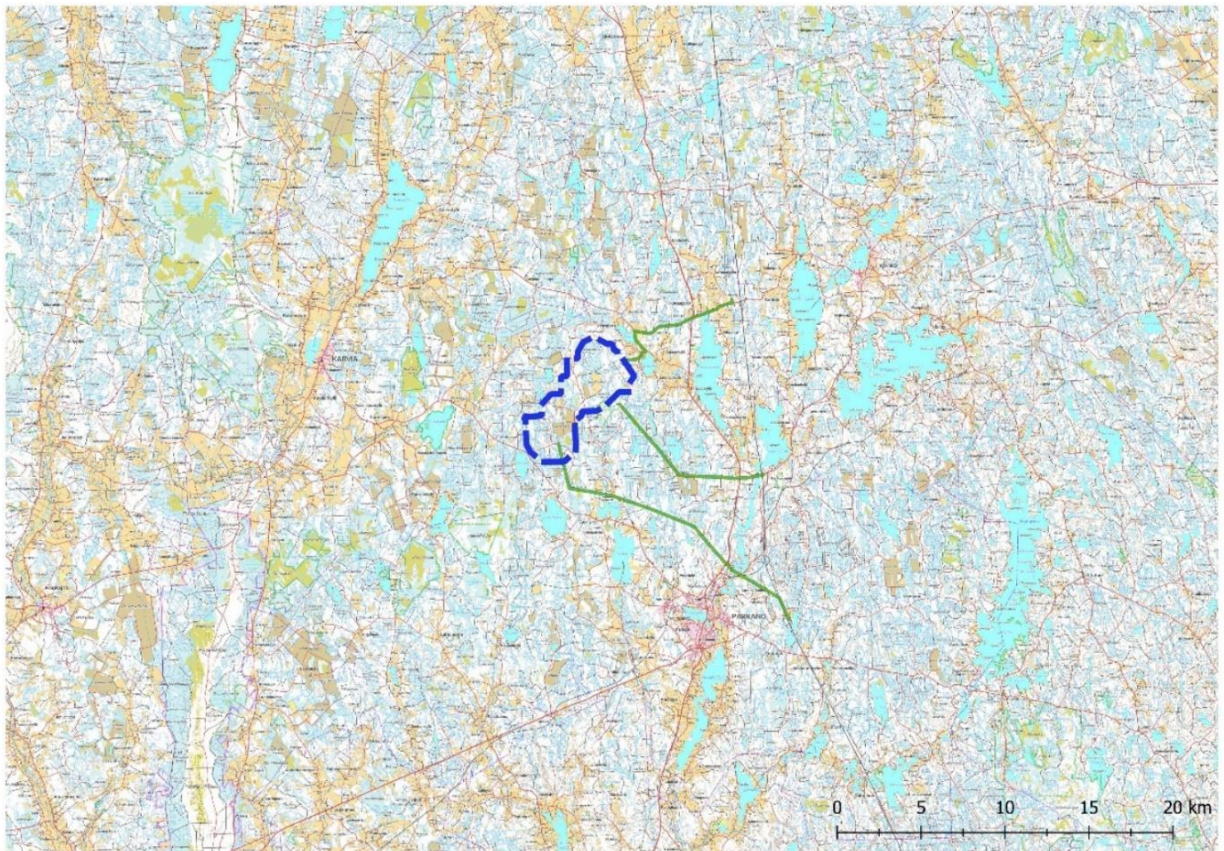
Takakangas-Pihlajaharju tuulivoimahankkeen arkeologinen täydennysinventointi

Tilaaaja:
Parkanon Tuuli Oy

Heilu Oy
Teemu Tiainen

Sisällysluettelo

1. Kartat	4
2. Johdanto.....	6
3. Arkeologinen inventointi.....	8
4. Muinaisjäännöskohteet (uusi kohde*)	10
Muut kulttuuriperintökohteet.....	10
4.1 Teerinevan rajamerkki*.....	10
4.2 Lammintaustan niittypalsta*	13
Löytöpaikka	16
4.3 Isokuivanen I	16
5. Tulokset	20
6. Lähteet.....	20
Maastossa tarkastetut alueet.....	22

Tuulivoimapuiston hankealue on rajattu sinisellä katkoviivalla. Vaihtoehtoiset sähkönsiirtoreitit on merkitty vihrein viivoin.

PARKANO Takakangas-Pihlajaharju, tuulivoimahankkeen arkeologinen täydennysinventointi

Tiivistelmä & arkistotiedot

Parkanon Tuuli Oy on suunnittelemassa tuulivoimapuistoa ja siihen liittyviä vaihtoehtoisia sähkönsiirtoreittejä Parkanon pohjoisosaan. Hankkeen ympäristövaikutusten arviointiin liittyvästä arkeologisesta inventoinnista vastasi vuonna 2022 Heilu Oy / FM Teemu Tiainen. Suunnitelmien tarkentuessa alueella tehtiin arkeologinen täydennysinventointi, joka kohdistui muuttuneiden tuulivoimaloiden sijaintien ja aiemmassa inventoinnissa tarkastamatta jääneiden kohteiden tarkastamiseen.

Täydennysinventoinnin aikana maastosta todettiin kaksi historiallisen ajan rajamerkkiä (muuta kulttuuriperintökohteita). Tunnettu irtolöytöpaikka sijoittuu peltoon, joka tarkastuksen aikaan kasvoi viljaa; kyseinen kohde jää löytöpaikaksi.

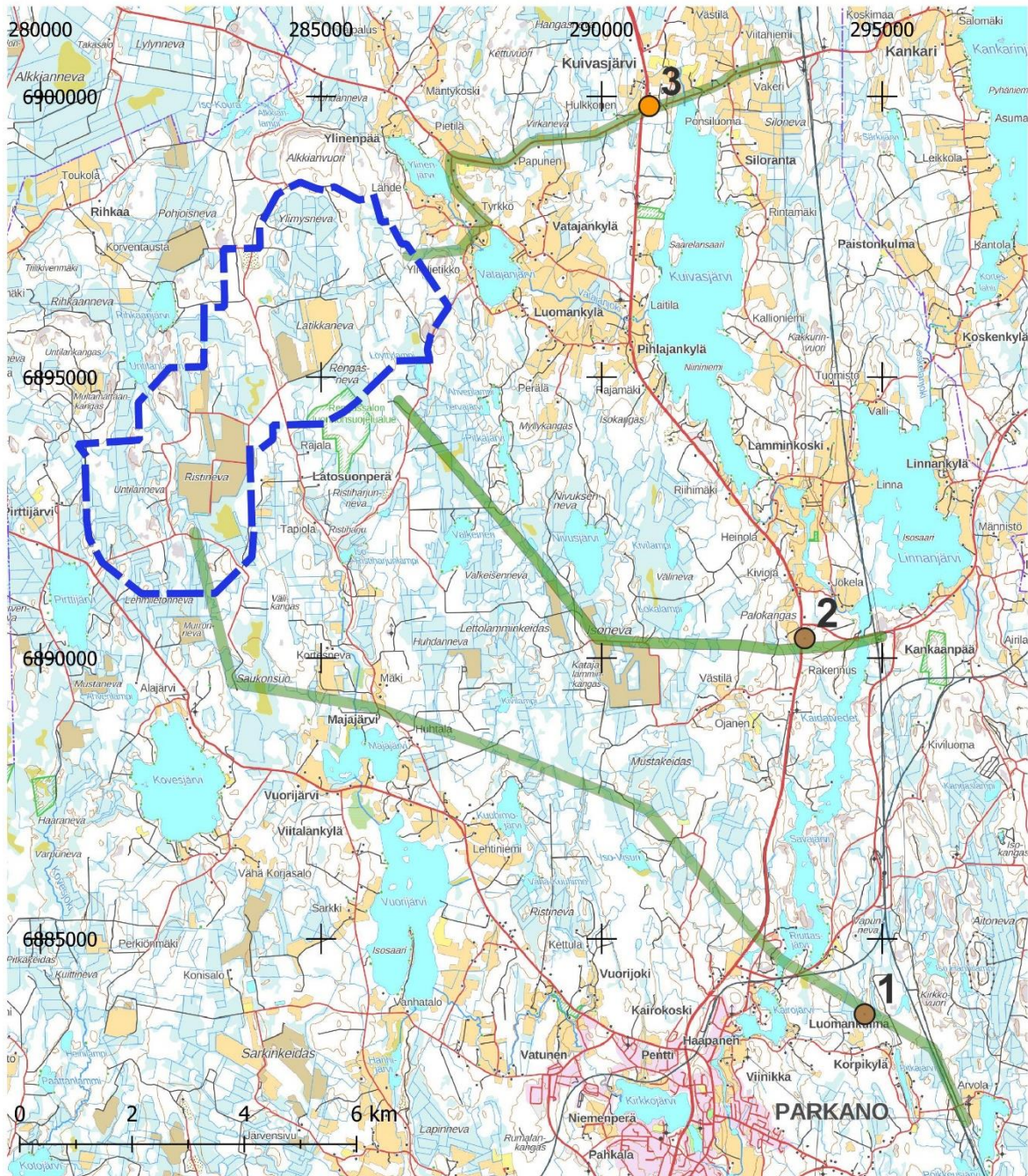
Hankealueen muu arkeologinen kulttuuriperintö on käsitelty vuoden 2022 inventointiraportissa.

Tutkimustyyppi:	Arkeologinen inventointi
Tutkimuslaitos:	Heilu Oy
Tutkimuksen tekijä:	FM Teemu Tiainen
Kenttätyöaika:	26.7.2023
Tutkimusten rahoittaja:	Parkanon Tuuli Oy
Aikaisemmat tutkimukset:	Ville Laurila 2012 inventointi Teemu Tiainen 2022 inventointi

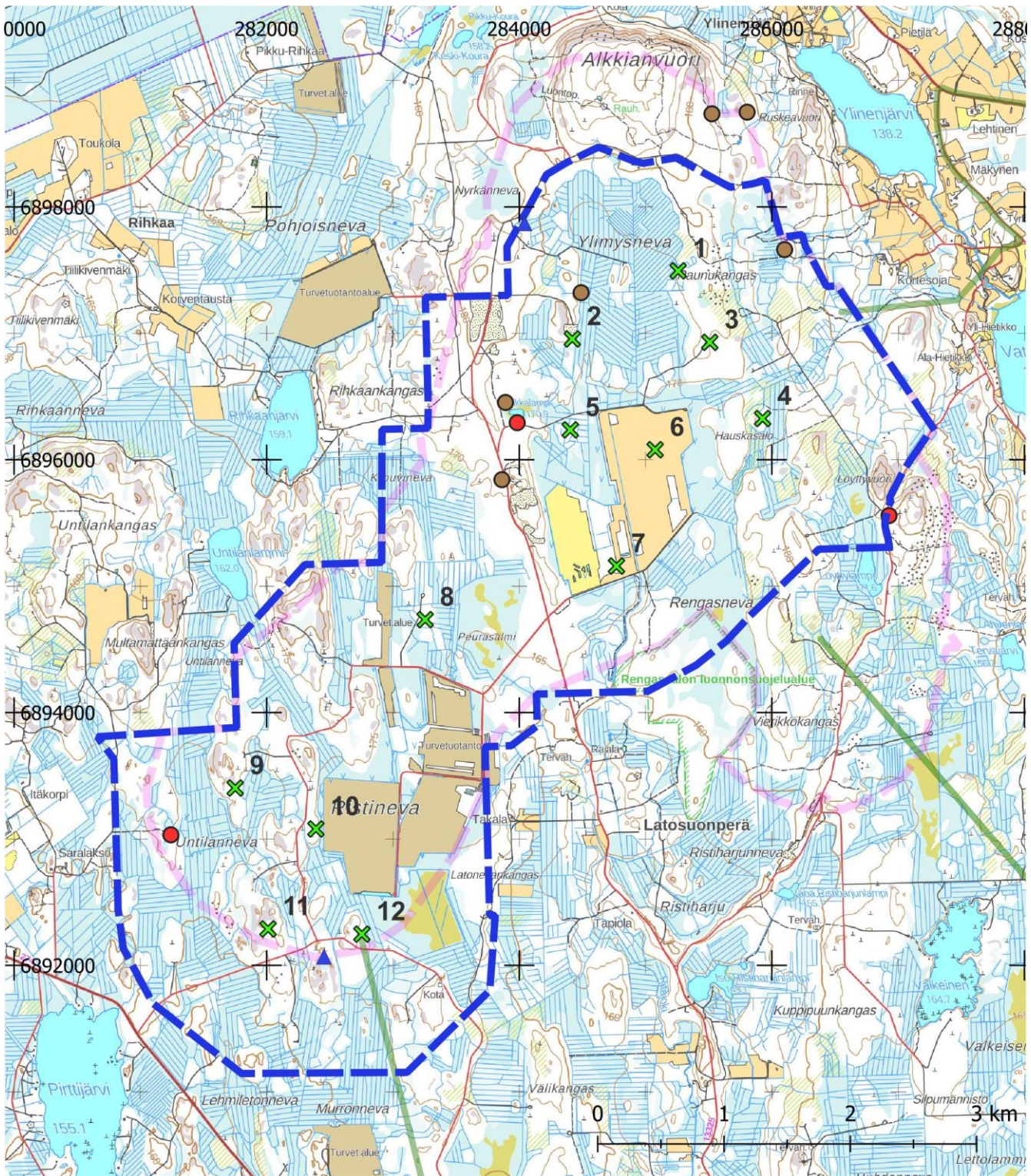
Kannen kuva: irtolöytöpaikka sijoittuu viljapeltoon. Pohjoiseen. Raportin kohde 4.3 *Isokuivanen I*.

Taustakarttoina Maanmittauslaitoksen Karttakuvapalvelun (WMTS) 07/2023 aineistoa, ellei toisin mainita. Koordinaatisto ETRS-TM35FIN, korkeus N2000. Valokuvat Teemu Tiainen.

1. Kartat

Tuulivoimapuiston hankealue on rajattu sinisellä katkoviivalla. Vaihtoehtoiset sähkönsiirtoreitit on merkitty vihrein viivoin. Ruskeat ja oranssit pisteet ovat muinaisjäännöskohteita (muuta kulttuuriperintökohteita ja irtolöytö), numerot niiden vieressä ovat tämän raportin kohdenumeroita.

Tuulivoimapuiston hankealue on rajattu sinisellä katkoviivalla (aiempi suunnittelualue on haalean punaisella katkoviivalla). Suunnitellut voimalanpaikat on merkitty vihreillä rasteilla ja tunnistenumeroin, sininen kolmio on vaihtoehtoinen sähköasemapaikka. Suunnitteilla olevat sähkönsiirtolinjat on merkitty vihreillä viivoilla. Punaiset pisteet ovat kiinteitä muinaisjäännöksiä ja ruskeat pisteet muita kulttuuriperintökohteita; kyseiset muinaisjäännöskohteet on käsitelty vuoden 2022 inventointiraportissa.

Ote vuoden 1713 alue- ja rajakartasta. Suunniteltu tuulivoimapuiston alue sijoittuu kutakuinkin sinisen neliön kohdalle.

2. Johdanto

Parkanon Tuuli Oy:llä on käynnissä tuulivoimahanke Takakangas-Pihlajaharju. Pirkanmaan maakuntamuseo edellytti hanketta koskevassa lausunnossaan (21.2.2022 DIAR: 55/2022), että hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä tulee tehdä arkeologinen inventointi. Arkeologisesta inventoinnista vastasi Heilu Oy / FM (arkeologi) Teemu Tiainen ja sen maastotyöt tehtiin 14.-17.6.2022.

Tuulivoimahankkeen tarkentuneiden suunnitelmien jälkeen aiemmin tehtyä arkeologista inventointia täydennettiin muuttuneiden voimalapaikkojen ja sähköaseman sekä hankealueen laajennuksen osalta. Täydennysinventoinnin yhteydessä maastossa tarkastettiin myös muutamia historiallisia rajamerkkejä ja löytöpaikka. Arkeologisesta täydennysinventoinnista vastasi Heilu Oy / FM Teemu Tiainen ja sen maastotyöt tehtiin 26.7.2023.

Tämä raportti käsittelee ainoastaan tuulivoimapuiston arkeologista täydennysinventointia. Muu tuulivoimahankealueen ja vaihtoehtoisten sähkönsiirtolinjojen arkeologinen kulttuuriperintö on käsitelty vuoden 2022 inventointiraportissa.

Suunnitellun voimalapaikan 11 aluetta. Kaakkoon.

3.Arkeologinen inventointi

Nyt tehty arkeologinen täydennysinventointi kohdistui Pirkanmaan maakuntamuseolta saatujen ohjeiden mukaisesti voimalapaikkojen 9 ja 11, eteläisemmän sähköaseman sekä vuonna 2022 tarkastamatta jääneiden historiallisen ajan rajamerkkien ja irtolöytöpaikan kohdille.

Vanhat kartat alueesta on tarkastettu edellisen inventoinnin yhteydessä. Karttatarkastelun perusteella alueet, joille vuoden 2023 inventointi kohdistui ovat olleet asumaton takamaata. Poikkeuksena tästä on nyt tarkastettu irtolöytöpaikka *Isokuivanen I* (raportin kohde 4.3), jonka läheisyydessä on jo vuoden 1799 kartalla ollut talo.

Suunnitellun sähköaseman aluetta. Etelään.

Suunnitellun voimalapaikan 9 aluetta. Lounaaseen.

Suunnitellun voimalapaikan 10 aluetta. Kaakkoon.

4. Muinaisjäännöskohteet (uusi kohde*)

Muut kulttuuriperintökohteet

4.1 Teerinevan rajamerkki*

Nimi:	Teerinevan rajamerkki
Muinaisjäännöstunnus:	uusi kohde
Muinaisjäännösstatus:	muu kulttuuriperintökohde
Muinaisjäännöstyyppi:	kivirakenteet, rajamerkit
Ajoitus:	historiallinen
Koordinaatit:	N 6883658 E 294685
Koordinaattiselite:	rajamerkin sijainti nykyisellä kiinteistörajalla
Aiemmat tutkimukset:	-

Maastossa havaittu rajamerkin jäännös on merkattu ruskealla pallolla (1). Vihreä viiva on suunniteltu sähkönsiirtoreitti VE2, jonka leveys kartalla on 50 metriä.

Inventointi 2023:

Sähkönsiirtoreitin VE2 itäosaan, Teerinevan itälaidalle, on vuoden 1805 kruunun yhteismaiden kartalle merkitty rajalinjoja. Kyseessä on mahdollisesti yhteismaiden ja Parkanon kylän välinen raja (karttaan ei ole identifioitu Parkanon kylän nimeä). Kartta oletetun Parkanon kylän maiden kohdalla on muuta karttaosaa vaaleampaa, joten on mahdollista, että kartta on siltä osin piirretty myöhemmin uudelleen.

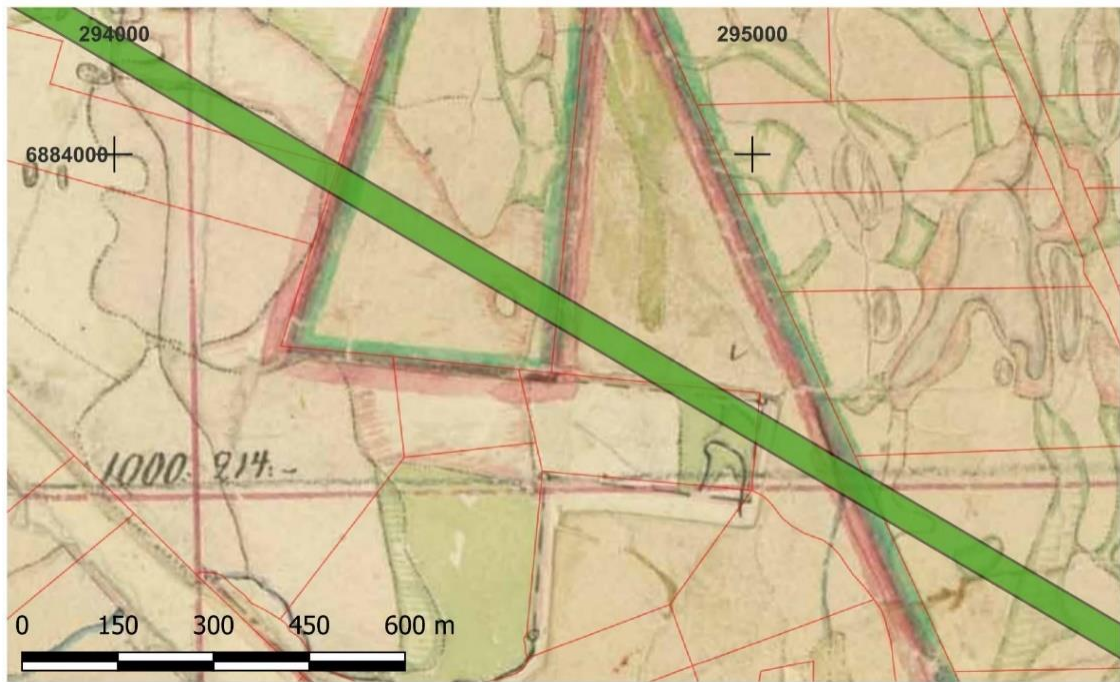
Vuoden 1847/1892 ja 1900 pitäjänkartalla paikalla on kylänrajoja (Parkanon kylän ja Kruunanmaiden välinen raja), joista osa on merkitty selkeästi ja osa heikommin. Nykyiset kiinteistörajat paikalla noudattelevat vanhoja rajalinjoja.

Maastossa ko. taitepisteiltä havaittiin yksi rajamerkki. Paikalla on puolenkymmentä lohkontua kiveä reilun neliömetrin kokoisella alueella, suurin kivistä on noin 40 * 70 cm kokoinen. Kivet ovat ilmeisesti alun perin olleet pystyssä, mutta nyt ne ovat laonneet ja osin varvikon peitossa. Kivistä neljä on todennäköisesti ollut pystyssä ikään kuin neliön nurkkakivinä, joiden keskellä pystyssä on ollut näitä suurempi viisarikivi. Hakkauksia tms. kivistä ei havaittu.

Rajamerkki sijaitsee noin 90 m suunnitellun sähkönsiirtoreitin keskilinjan eteläpuolella.

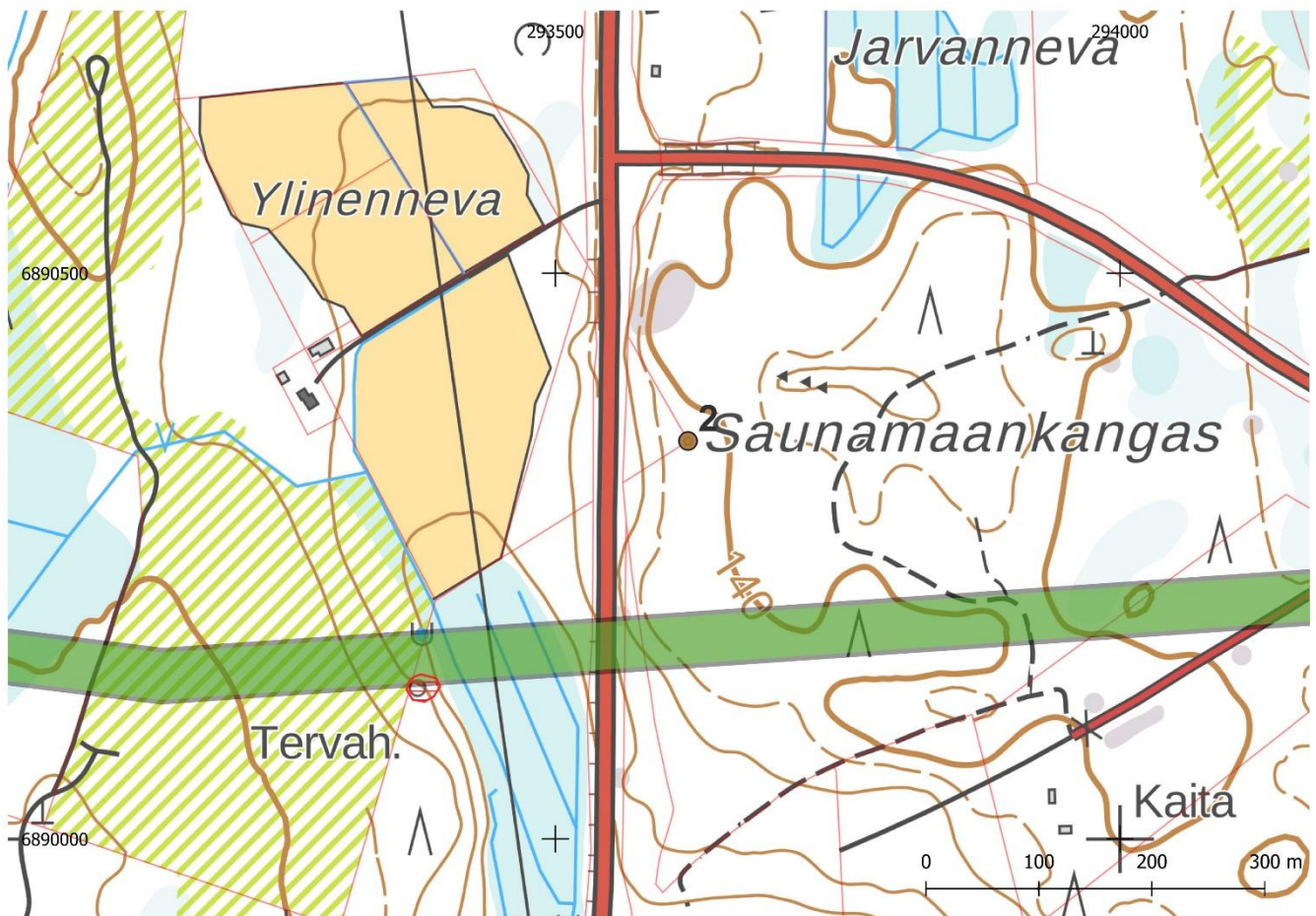
Yllä ote vuoden 1804 kartasta ja alla ote vuosien 1847/1892 ja 1900 kartasta. Rajalinjat paikalla ovat identtiset. Ohuet haaleat punaiset viivat ovat nykyisiä kiinteistörajoja. Vihreä viiva on suunniteltu sähkönsiirtoreitti VE2, jonka leveys kartalla on 50 metriä.

Teerinevan rajamerkki. Pohjoiseen.

4.2 Lammintaustan niittypalsta*

Nimi:	Lammintaustan niittypalsta
Muinaisjäännöstunnus:	uusi kohde
Muinaisjäännösstatus:	muu kulttuuriperintökohde
Muinaisjäännöstyyppi:	kivirakenteet, rajamerkit
Ajoitus:	historiallinen
Koordinaatit:	N 6890352 E 293617
Koordinaattiselite:	rajamerkin sijainti nykyisellä kiinteistörajalla
Aiemmat tutkimukset:	-

Maastossa havaittu rajamerkin jäännös on merkattu ruskealla pallolla (2). Vihreä viiva on suunniteltu sähkönsiirtoreitti VE1 jonka leveys kartalla on 50 metriä.

Inventointi 2023:

Suunnitellun sähkösiirtoreitin VE1:n itäosassa sijaitsee vuoden 1847/1892 ja 1900 pitäjänkartalta paikannettu Linnankylän enklaavi, Lammintaustan niittypalsta, joka sijoittuu kokonaisuudessaan kruununmaiden sisäpuolelle. Kohtaa kuvaavia vanhempia karttoja ei inventoinnin valmistelu- ja raportointityön yhteydessä löydetty, mutta Kansallisarkiston uudistusarkistossa on Lammintaustan pyykkiselitys (ilman karttoja) valtionmaita vastaan vuodelta 1847 – voisiko kyseessä olla ko. niittypalstan lohkomisasiakirjat?

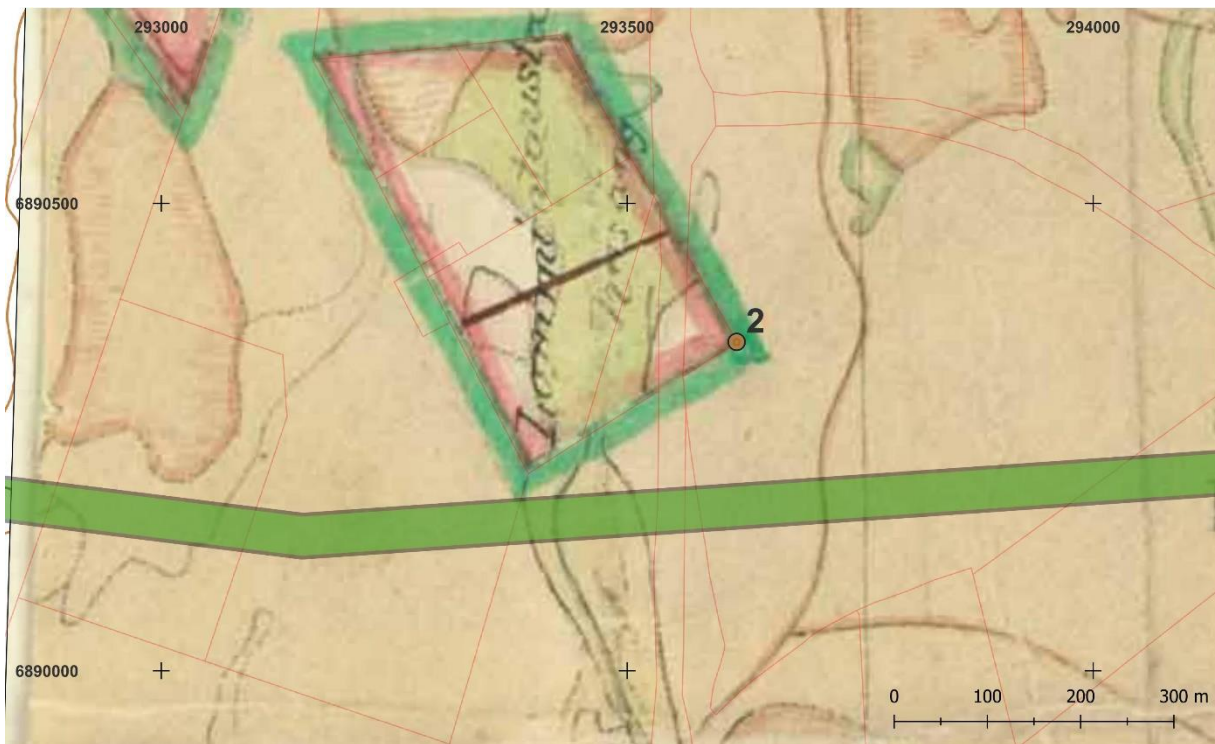
Vuoden 1959 peruskartalla Valtionmaan ja Linnankylän raja sivuaa vanhan niittypalstan kaakkoiskulmaa. Paikalla on nykyisinkin kiinteistörajat.

Maastotarkastuksen aikana paikalta havaittiin yksi rajamerkki. Osin varvikon peittämät kivet muodostavat neliön, jonka yhden sivun pituus on noin 1,2 m. Neliön keskellä on viisarikivi. Kivien korkeus on alle 50 cm. Keskellä olevan viisarikiven toisella lappeella erottuu heikosti hakkaus ”4” tai ”7”.

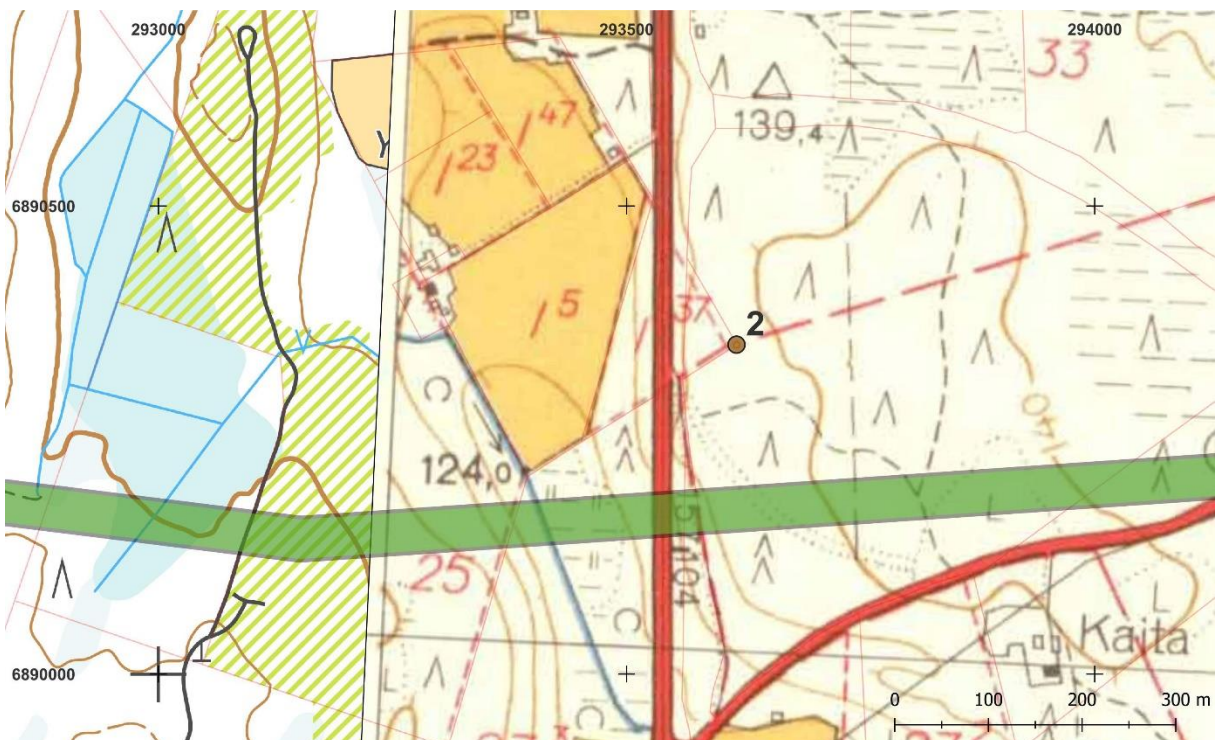
Rajamerkki sijoittuu noin 180 m suunnitellun sähkönsiirtoreitin keskilinjasta pohjoiseen.

Lamminnevan niittypalstan rajamerkki. Etelään.

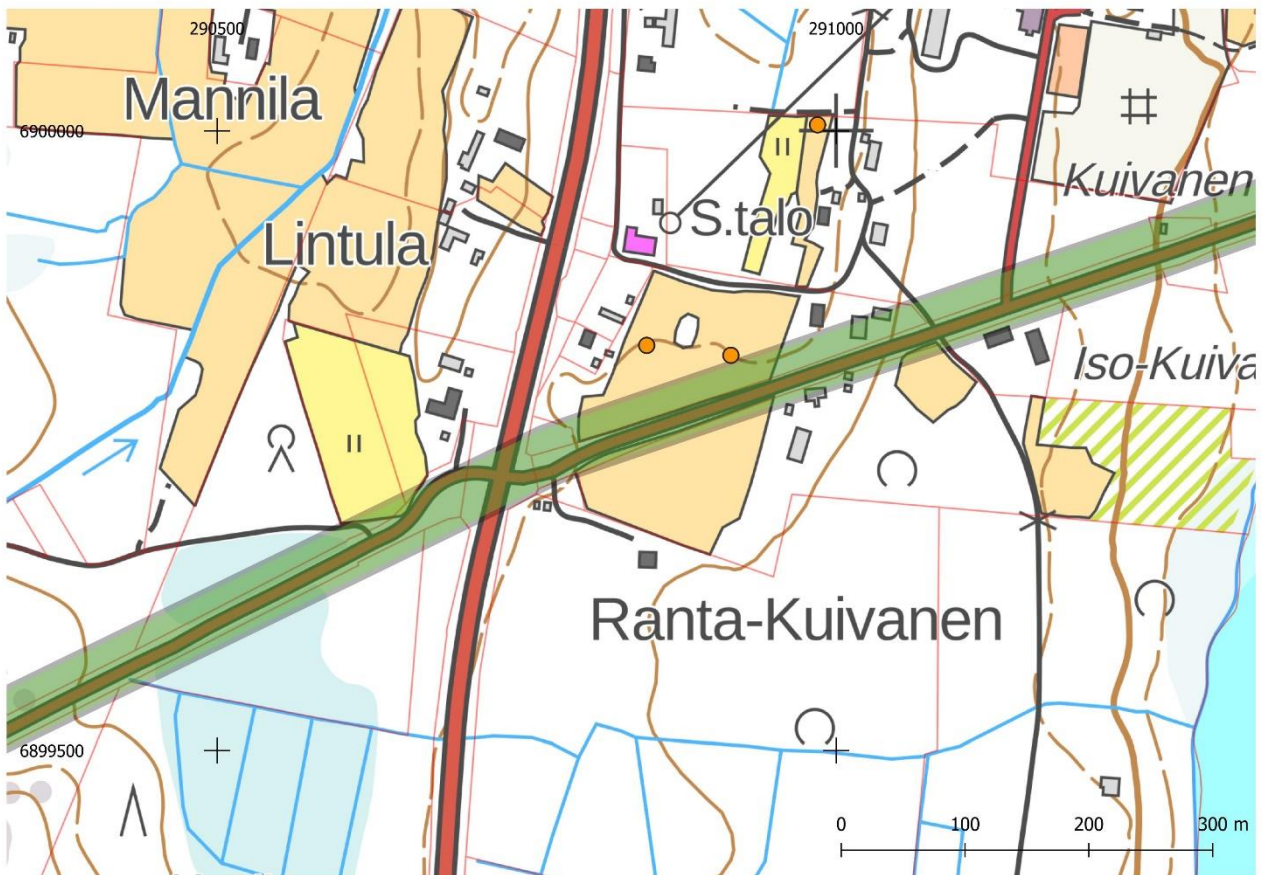
Yllä ote vuosien 1847/1892 ja 1900 pitäjänkartasta, alla ote vuoden 1959 peruskartasta. Vanhemmalla kartalla näkyvä Linnakylän ja kruununmaiden raja on muuttunut nuorempaan kartoitukseen tultaessa. Ohuet haaleat punaiset viivat ovat nykyisiä kiinteistörajoja. Vihreä viiva on suunniteltu sähkönsiirtoreitti VE1, jonka leveys kartalla on 50 metriä.

Löytöpaikka

4.3 Isokuivanen I

Nimi:	Isokuivanen I
Muinaisjäännöstunnus:	1000044907
Muinaisjäännösstatus:	löytöpaikka
Ajoitus:	rautakautinen, keskiaikainen, historiallinen
Koordinaatit:	N 6899827 E 290847 z
Koordinaattiselite:	muinaisjäännösrekisterin koordinaatti
Aiemmat tutkimukset:	-

Muinaisjäännösrekisterin mukaiset löytökohdat oransseilla pisteillä (pellossa vasemmalla viskarin löytöpaikka, oikealla sinettisormuksen. Pohjoisin piste on veitsen ja hakasoljen löytökohta). Suunniteltu sähkönsiirtoreitti on merkattu vihreällä viivalla, jonka paksuus kartalla on 50 m.

Muinaisjäännösrekisteri:

Pellolta 1.11.2019 metallinetsinnän yhteydessä talteen otettu viskari, jonka läheisyydestä oli aikaisemmin löydetty hopeisen sinettisormuksen katkelma (alakohde).

Inventointi 2023:

Kohde on tuotu muinaisjäännösrekisteriin 17.8.2022. Vuoden 2022 inventoinnin maastotyöt tehtiin kesäkuussa 2022, joten paikkaa ei tuolloin tarkastettu maastossa. Paikalta on löytynyt v. 2019 sinettisormus, viskari sekä veitsi ja hakasolki. Löydöt on saatu kolmesta erillisestä kohdasta. Museoviraston arkeologisista kokoelmista saadun sähköpostitiedonannon (31.8.2023) mukaan *”Löydöt eivät mielestäni ole sen laatuisia, että niiden perusteella kannattaisi tehdä päätelmiä kiinteän muinaisjäännöksen mahdollisesta esiintymisestä pellossa”*.

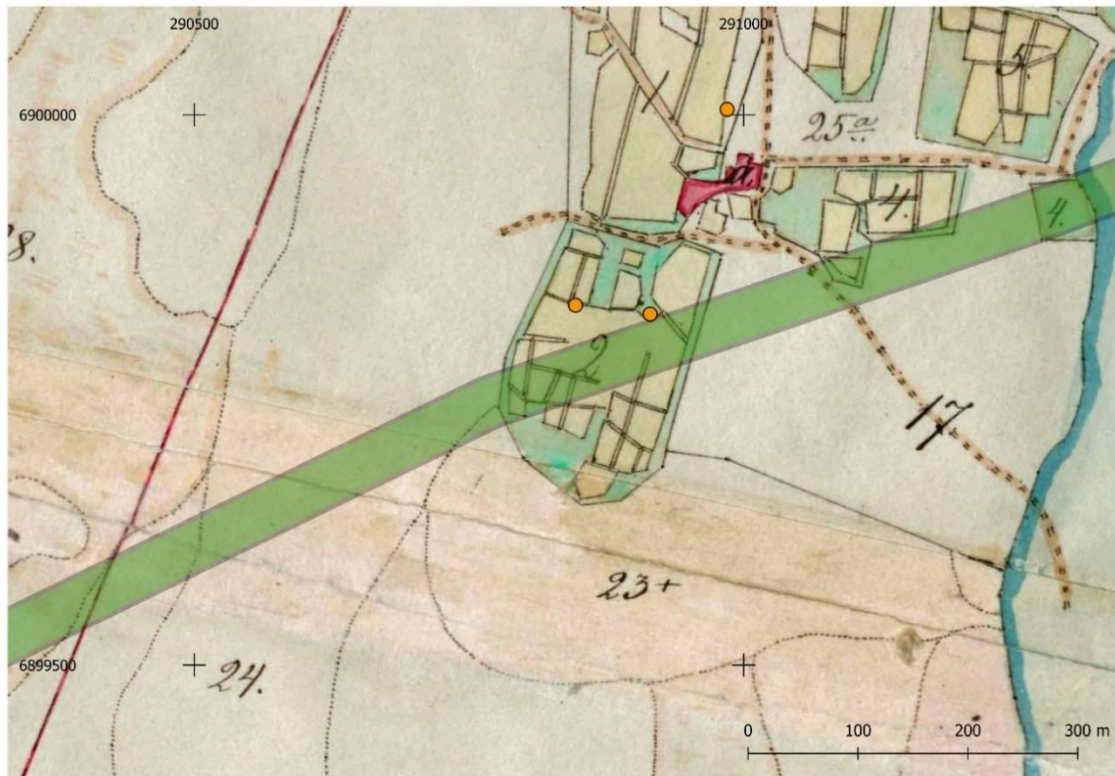
Vuoden 1713 alue- ja rajakartalla löytöpaikkojen läheisyydessä ei ole kiinteää asutusta. Vuoden 1806 isojakokartalla löytöpaikat sijoittuvat peltoon, samoin vuosina 1847/1892 ja 1900 laaditulla pitäjänkartalla ja vuoden 1959 peruskartalla. Vanhoilla kartoilla (1806 →) löytöpaikkojen välissä on ollut yksittäinen talo (Kuivanen), jonka kohdalla on talo myös nyt.

Vanhan Satakunnan henkilötiedoston (Suvanto 2001) perusteella Parkanon Kuivasjärven eteläpuolella on ollut eräsija, muttei vakituista asutusta, jo 1500-luvulla. Suomen asutus 1560-luvulla kartaston (Jutikkala et al. 1973) perusteella Parkanon pohjoisosassa on ollut yksittäinen talo 1560-luvulla, joka sijoittuu Kuivasjärven ja Linnajärven väliselle kannakselle, nykyisen Linnan talon tienoille. Suomen asutuksen yleisluettelon (SAY) mukaan Kuivasjärven kiinteä asutus on tullut 1600-luvulla, mahdollisesti jo 1580-luvulla. 1580-luvun taloluettelon kohdalla on merkintä =ei = Hietanen? (Kihniö), joten varmuudella SAY:n mukaan Parkanon Kuivasjärven alueella on ollut veroa maksavia taloja vasta 1600-luvulla. Tuolloin talojen niminä on ollut Laskuckoinen(?), Räpöinen ja Laskelainen; talojen nimille ei löydy vastaavuuksia vanhojen karttojen nimissä.

Vanhojen karttojen ja arkistolähteiden perusteella löytöpaikan läheisyyteen kiinteä asutus on tullut 1700- ja 1800-lukujen alkujen välisenä aikana.

Suunniteltua sähkönsiirtoreittiä lähimmät löytöpaikat sijoittuvat peltoon, joka kasvoi maastotarkastuksen aikana viljaa. Ko. löytökohtia tarkasteltiin pellon laidalta, eikä uusia havaintoja mahdollisesta muinaisjäännöksestä paikalta saatu. Lähin löytöpiste sijaitsee noin 30 m pohjoiseen suunnitellun sähkönsiirtoreitin keskilinjasta. Pohjoisinta löytöpaikkaa ei tarkastettu inventoinnin aikana, koska se sijaitsee noin 190 m etäisyydellä suunnitellun sähkönsiirtoreitin keskilinjasta.

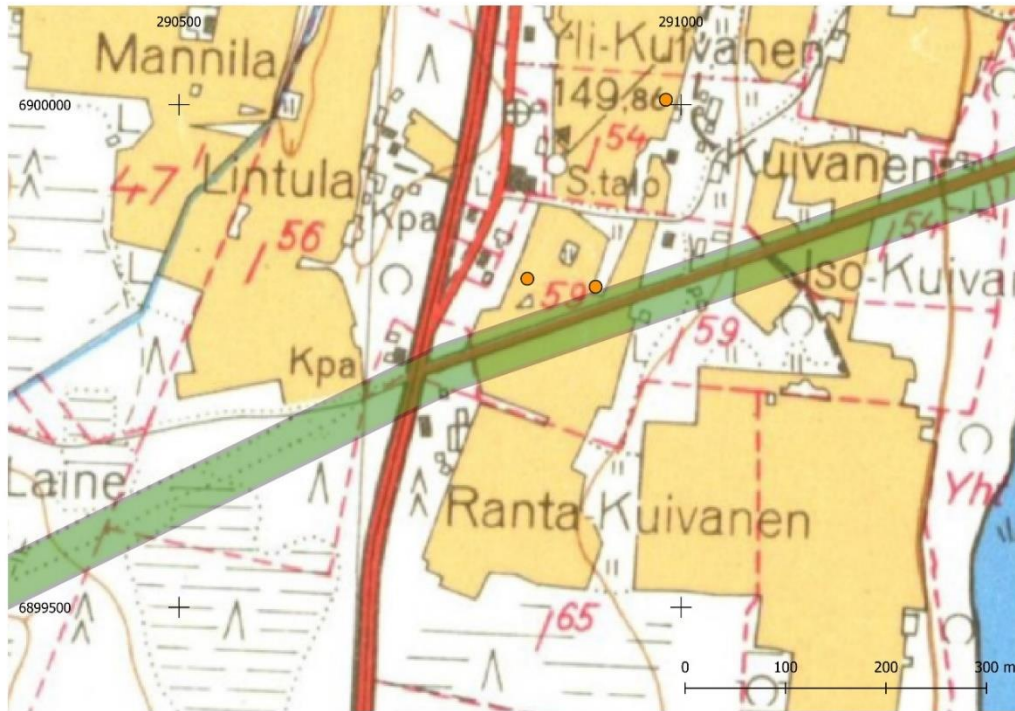
Paikalle suunniteltu sähkönsiirtolinja on tarkoitus toteuttaa maakaapelina, jonka vaatima johtoalue on kapeampi kuin ilmajohdon. Kaapelit on tarkoitus sijoittaa tien välittömään läheisyyteen, eivätkä ne sijoittuisi ko. muinaisesineiden löytökohtille. Jos kyseinen sähkönsiirtoreitti toteutetaan, voi sen hanke- ja suoja-alueelle sijoittuvien löytöpaikkojen maastotarkastus ajankohtaistua (viljelyolosuhteet huomioiden).

Löytöpaikat vuoden 1806 isojakokartalla.

Yllä löytöpaikat vuosina 1847/1892 ja 1900 laaditulla pitäjänkartalla. Alla vuoden 1959 peruskartta.

Suunniteltua sähkönsiirtoreittiä (tien ja pellon välissä) lähimmät löydöt on saatu pellosta, joka kasvoi inventoinnin aikaa viljaa. Pohjoiskoilliseen.

5. Tulokset

Parkanon pohjoisosaan suunnitteilla olevan tuulivoimapuiston ja siihen liittyvien vaihtoehtoisten sähkönsiirtolinjojen alueilla tehdyn arkeologisen täydennysinventoinnin aikana maastossa havaittiin kaksi historiallisen ajan rajamerkkiä, jotka ovat muita kulttuuriperintökohteita. Sähkönsiirtoreitin kupeessa olevaa irtolöytöpaikkaa ei päästy tarkastamaan, koska se sijaitsee viljaa kasvavassa pellossa.

Teemu Tiainen

31.8.2023

Heilu Oy

6. Lähteet

Jutikkala, Eino, Jokipii, Mauno, Luukko, Armas, Soininen, Arvo M. ja Orrman, Eljas 1973. Suomen asutus 1560-luvulla kartasto.

Laurila, Ville 2012. Parkano, Ylöjärvi ja Ruovesi kulttuuriperintöinventointi 2012.

Suvanto, Seppo 2001. Vanhan Satakunnan henkilötiedosto 1303-1571.

Tiainen, Teemu 2022. Parkano. Takakangas-Pihlajaharju tuulivoimahankkeen arkeologinen inventointi.

Vanhat kartat:

Alue- ja rajakartta 1713. MH MH 4/- -- Charta öfwer Björneborgs Lähn. Kansallisarkisto, Maanmittaushallituksen kartat.

Dahlen, Nils 1804. Charta öfver Endel af Sydema krono Allmänning uti Ikalis Socken och öfre Satakunda öfre dels Härad af Björneborgs Län. A79:20/1-9 Valtionmaat;

Kartta osasta Sydänmaan valtionmaata (1804). Kansallisarkisto, Maanmittauslaitoksen uudistusarkisto.

Dahlen, Nils 1805. Concept Kartadelen N:94. Karta Öfver En dehl af Sydenma Krono Almenning uti Ikalis Sokn och Öfre Satakunda öfre dels Härad af Björneborgs Län. A79:20/34-39 Valtionmaat; Epätäydellinen kartta osasta Sydänmaan valtionmaata osoittaen myös talojen N:ot 3 ja 4 Kuivasjärven kylässä (1804-1846). Kansallisarkisto, Maanmittauslaitoksen uudistusarkisto.

Forselius, L.A. 1804. Charta öfver den delen af Kihniö Kronor Allmänning i Björneborgs Län... A79:20/14-22 Valtionmaat: Kartta osasta niin sanottua Kihniön valtionmaata (1804). Kansallisarkisto, Maanmittauslaitoksen uudistusarkisto.

Ringbom, A. 1805. Renovation af Concept Kartadele No 96. Charta öfver endel af Krono Allmänningen Ikalis Sockn Öfre Satagunda Öfredels Härad och Björneborgs Län. A79:20/27-33 Valtionmaat; Kartta osasta valtionmaata osoittaen myös talojen N:ot 6 ja 7 Linnankylässä (1805-1846). Kansallisarkisto, Maanmittauslaitoksen uudistusarkisto.

Wirzelius, P. 1797, 1800, 1802. Charta öfver Kana Academie och Winicka Krono Hemmans Ägos Samt Alaskylä Byes Rykilänmallisiell belägne uti Ikalis Sokn. A79:11/5-8 Parkano; N:ot 2, 4-5 (yhdessä) ja 6 tässä kylässä; isojako sekä N:o 5 Reko Alaskylän kylässä, kartta ja Jakokirja Rytälänmaan takamaassa (1802). Kansallisarkisto, Maanmittauslaitoksen uudistusarkisto.

Wirzelius, P. 1799. Charta öfver Kihniö Wataja Hemmans Ägor belagne uti Ikalis Sokn Öfre Satagunda Öfredels Härad och Björneborgs Län. A79:4/1-2 Kuivasjärvi; N:ot 5, 7 ja 8 tiluskartta (1799). Kansallisarkisto, Maanmittauslaitoksen uudistusarkisto.

Wirzelius, P. 1799/1806. Karta öfver Kujvenen eller Kujvasjärvi Enstaka Krono Hemmans Ägor, belagne uti Ikalis Socken Öfre Satakunda Öfredelr härad och Bförneborgs Län. A79:4/3-4 Kuivasjärvi; N:o 1 Kuivanen isojaoen kartta ja jakokirja (1806). Kansallisarkisto, Maanmittauslaitoksen uudistusarkisto.

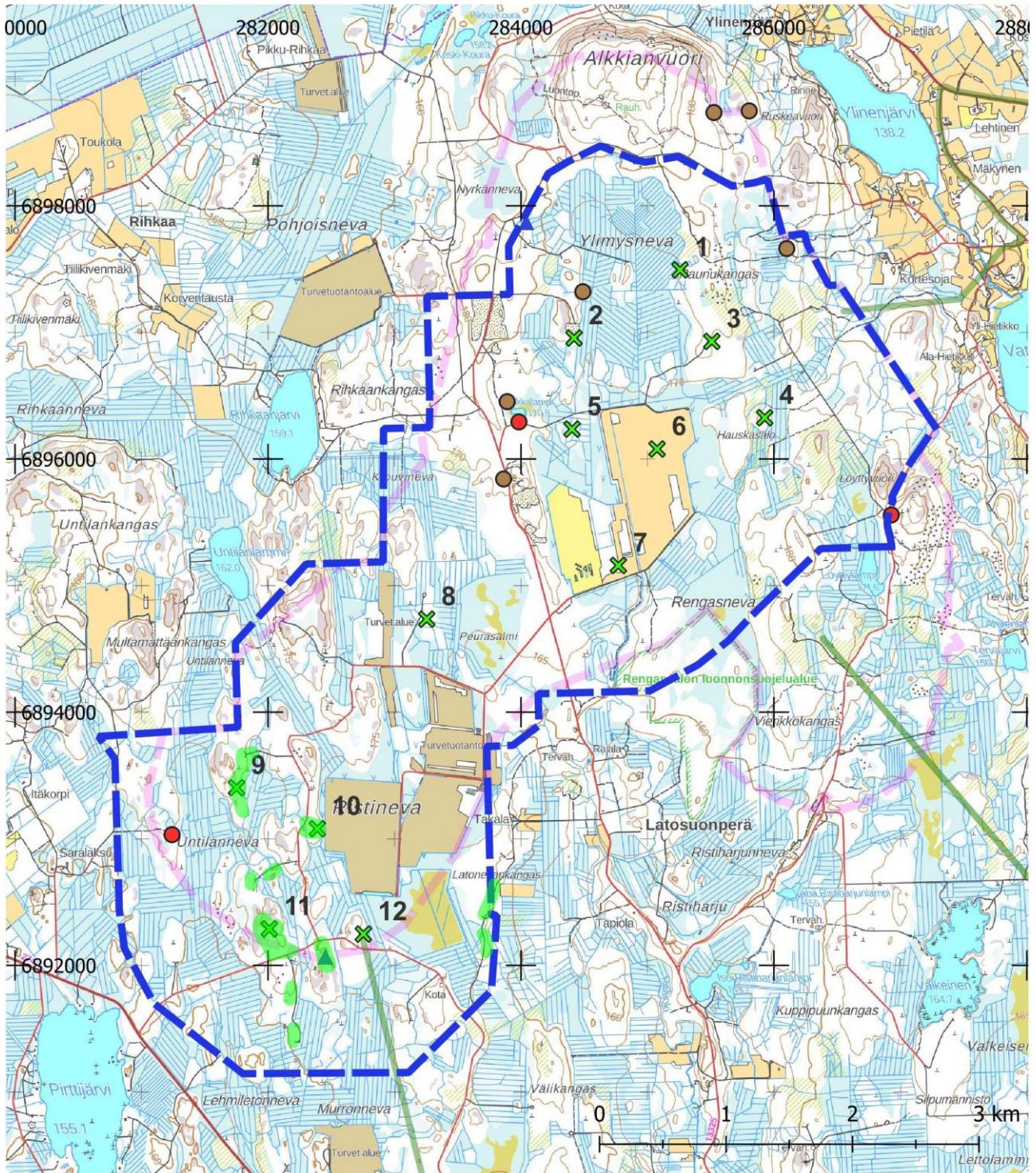
Pitäjänskartat 1847/1892 ja 1900. Karta öfver Parkano socken i Ikalis härad af Åbo län. Kansallisarkisto, Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto.

Vanhat peruskartat (Maanmittaushallitus 1959)

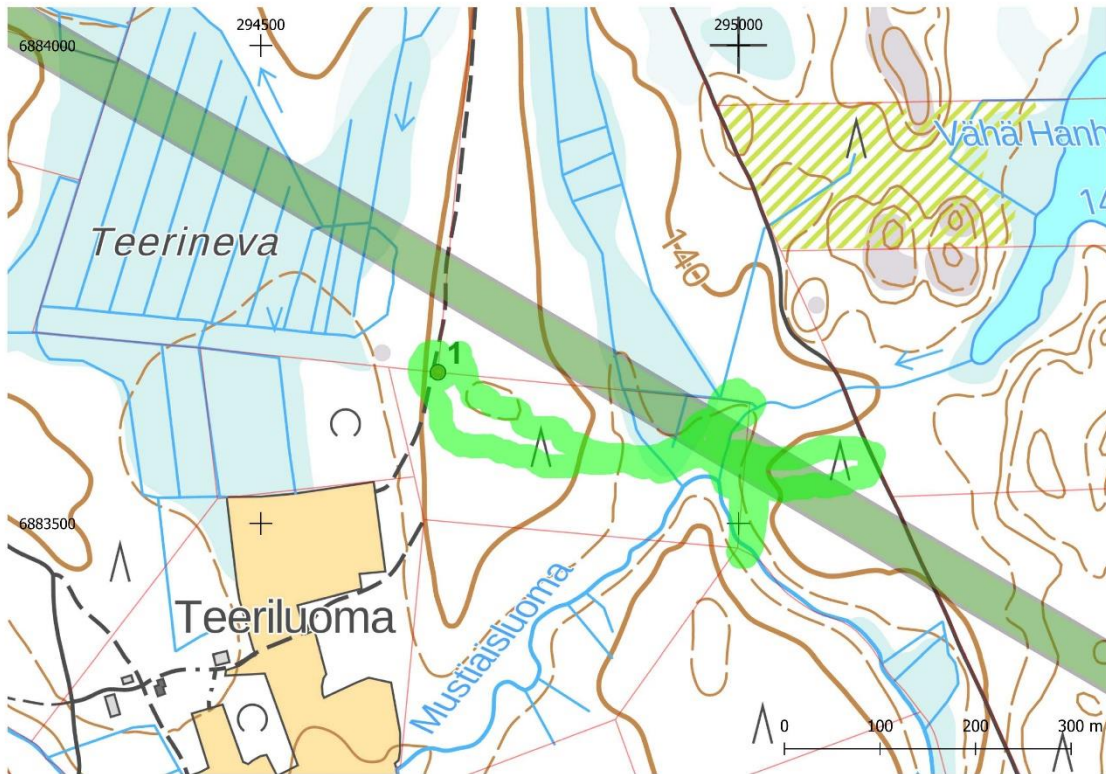
- 2211 06 Häädetkeidas
- 2211 09 Parkanon asema
- 2211 11 Poikkeusharju
- 2211 12 Linnankylä
- 2212 04 Alkkia
- 2212 07 Kuivasjärvi

Maastossa tarkastetut alueet

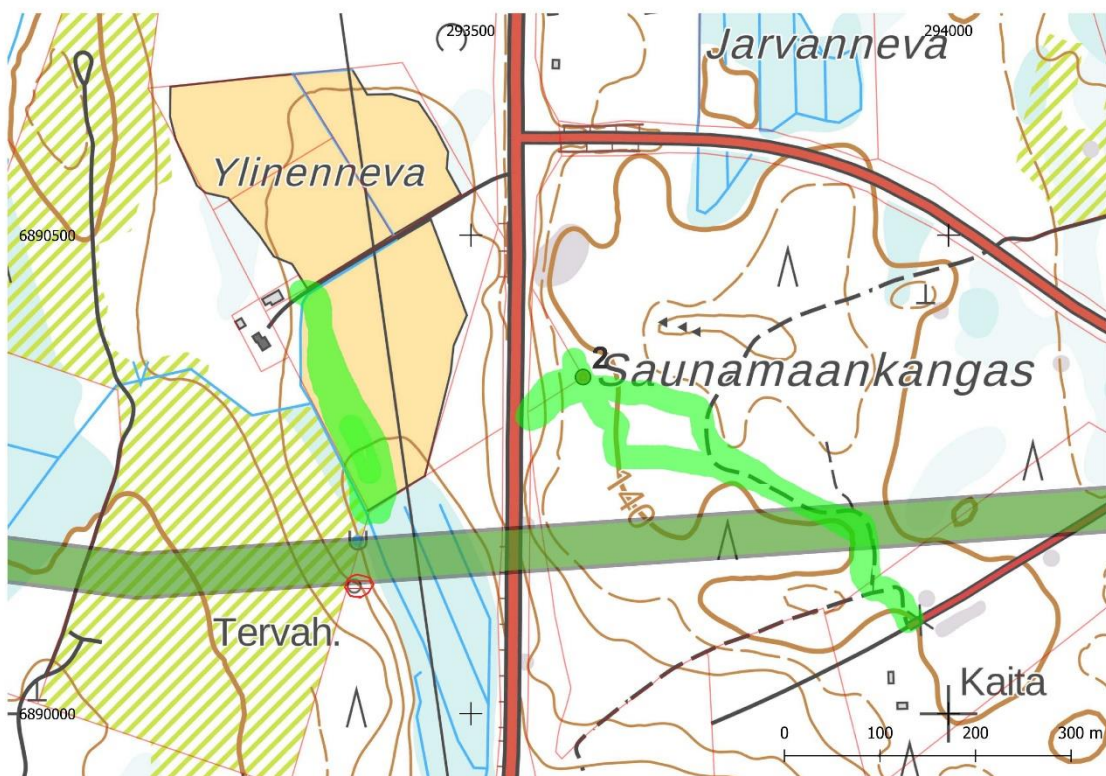
Maastossa v. 2023 tarkastetut alueet on merkitty vihreällä:

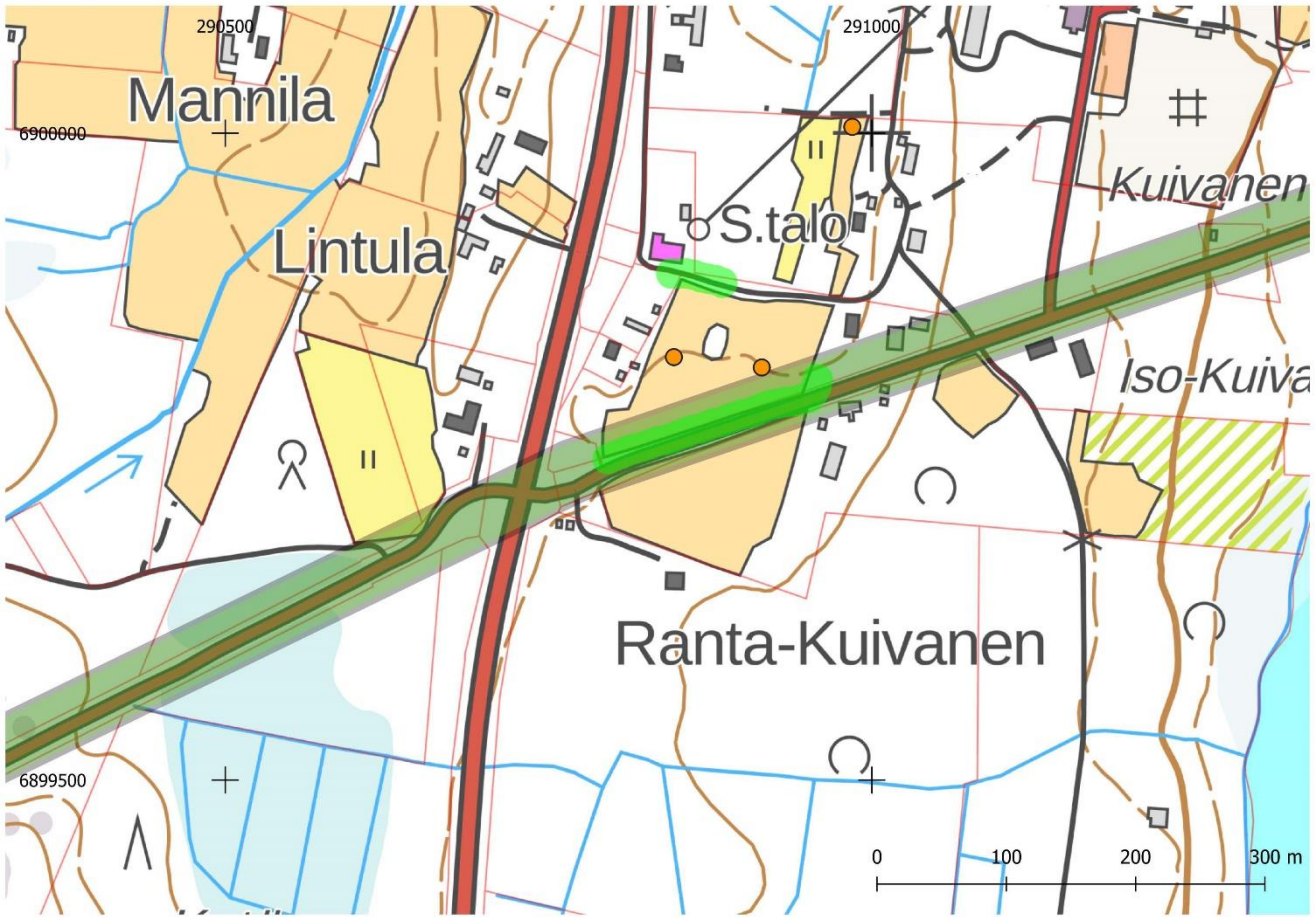
Tuulivoimapuiston hankealue.

Teerinevan rajamerkin alue.

Lammintaustan niittypalstan alue.

Isokuivasen löytöpaikan alue.